

Postanowienie z dnia 4 września 2009 r., I CZ 83/09

Na wydane na podstawie art. 396 k.p.c. postanowienie o wstrzymaniu wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, które ze względu na sposób zabezpieczenia nie podlega wykonaniu jako tytuł zabezpieczający, zażalenie nie przysługuje.

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący)

Sędzia SN Krzysztof Strzelczyk

Sędzia SN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Jolanty P. przeciwko Dariuszowi L., Dariuszowi P. i "P.T.Q.V.", sp. z o.o. w W. o rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 września 2009 r. zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 31 lipca 2008 r.

oddalił zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 4 lipca 2008 r. wstrzymał wykonalność postanowienia z dnia 20 maja 2008 r., którym zabezpieczył powództwo w sprawie o rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, do czasu rozstrzygnięcia zażalenia wniesionego na to postanowienie. Zażalenie powoda na postanowienie z dnia 4 lipca 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił, uznając je za niedopuszczalne.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, rozpoznając zażalenie powoda na to postanowienie, powziął wątpliwość, czy na wydane na podstawie art. 396 k.p.c. postanowienie o wstrzymaniu wykonania postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie i zagadnienie to na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy przejął sprawę do rozpoznania i zważył, co następuje: (...)

Artykuł 741 k.p.c. reguluje na zasadach szczególnych dopuszczalność zażalenia w postępowaniu zabezpieczającym, stanowiąc, że zażalenie przysługuje na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia. Nie budzi wątpliwości, że zwrot „w przedmiocie zabezpieczenia” obejmuje zarówno postanowienia uwzględniające wniosek o udzielenie zabezpieczenia, jak i postanowienia oddalające taki wniosek. W literaturze dominuje stanowisko, że przepis ten powinien być rozumiany szerzej, w związku z czym dotyczy także innego rodzaju postanowień wydawanych w postępowaniu zabezpieczającym. Wskazuje się, że zażalenie przysługuje także na postanowienia uchylające lub zmieniające postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia i uzależniające ich wykonanie od uiszczenia kaucji przez uprawnionego. Pogląd ten jest uzasadniony przy uwzględnieniu reguły wykładni językowej, która nakazuje rozumieć postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia jako orzeczenie dotyczące powstania, zmiany i uchylecia postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia, co wykracza poza zakres postanowień, w których orzeczono jedynie o uwzględnieniu lub oddaleniu wniosku o udzielenie zabezpieczenia. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w brzmieniu art. 742 § 3 k.p.c., który stanowi, że wniesienie zażalenia na postanowienie uchylające lub zmieniające postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wstrzymuje jego wykonanie.

Treść art. 741 k.p.c. pozwala zatem przyjąć, że zażalenie przysługuje na wskazane postanowienia dotyczące zabezpieczenia; są one wydawane na podstawie przepisów regulujących postępowanie zabezpieczające i stosowanie do nich art. 741 k.p.c. nie budzi zastrzeżeń. Przepisy te nie stanowią jednak regulacji o charakterze kompletnym, dlatego w postępowaniu zabezpieczającym stosuje się odpowiednio, w sposób uzupełniający, przepisy o postępowaniu rozpoznawczym, w związku z czym przy ocenie dopuszczalności zażalenia należy uwzględnić również art. 394 § 1 k.p.c. Przykładowo, dopuszczalność zażalenia na postanowienie w przedmiocie kosztów postępowania zabezpieczającego wynika nie z art. 741, lecz z art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c.

Wymaga podkreślenia, że zagadnienie dopuszczalności zażalenia na postanowienie o wstrzymaniu wykonania nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym było w orzecznictwie oceniane na podstawie art. 492 § 3 k.p.c. Kwestia ta jest istotna w rozstrzyganej sprawie, ponieważ nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym stanowi z mocy prawa tytuł zabezpieczający.

Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 28 października 1993 r., III CZP 147/93, (OSNC 1994, nr 5, poz. 104) i 24 września 2003 r., III CZP 58/03 (OSNC 2004, nr 11, poz. 173) stwierdził, że na postanowienie o wstrzymaniu wykonania nakazu zapłaty, wydanego w postępowaniu nakazowym, przysługuje zażalenie. Podkreślono, że za dopuszczalnością zażalenia na tego rodzaju postanowienia przemawia, mimo braku wyraźnej podstawy wynikającej z art. 394 § 1 k.p.c., podobieństwo w wykonaniu wyroku zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności i nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla. Wstrzymanie wykonania takiego nakazu zapłaty i zawieszenie rygoru natychmiastowej wykonalności rodzi dla tych tytułów podobne skutki, skoro zaś art. 394 § 1 pkt 4 k.p.c. dopuszcza zażalenie w przedmiocie rygoru natychmiastowej wykonalności, to przemawia to za zastosowaniem tego przepisu w drodze analogii także do postanowienia wstrzymującego wykonanie nakazu zapłaty. Argumentacja ta wskazuje, że ocena Sądu Najwyższego o dopuszczalności zażalenia nie odnosiła się do wstrzymania wykonalności nakazu zapłaty jako tytułu zabezpieczającego.

Usytuowanie art. 396 k.p.c. wśród przepisów poświęconych środkom odwoławczym nakazuje przyjąć, że dopuszczalność zażalenia na postanowienia wydawane na podstawie tego przepisu, niezależnie od rodzaju postępowania, w którym zapadło orzeczenie, powinna być oceniana na zasadach ogólnych, a nie przy zastosowaniu przepisów regulujących poszczególne rodzaje postępowań, w których art. 396 k.p.c. może być stosowany odpowiednio, ze względu na odesłanie zawarte w art. 13 § 2 k.p.c. Należy zatem przyjąć, że art. 741 k.p.c. nie stanowi odpowiedniego odniesienia dla regulacji wynikającej z art. 396 k.p.c. i nie może decydować o dopuszczalności zażalenia na postanowienia wstrzymujące wykonanie postanowień o udzieleniu zabezpieczenia, zaskarżonych już wcześniej na jego podstawie. Skłania to do oceny, że dopuszczalność zażalenia na postanowienie o wstrzymaniu wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, powinna być rozważana przy uwzględnieniu art. 394 § 1 k.p.c.

W art. 396 k.p.c. jest mowa o wstrzymaniu „wykonania” zaskarżonego postanowienia. Nie ulega przy tym wątpliwości, że przepis ten pozostaje w związku z art. 360 k.p.c., który stanowi, że postanowienia sądu stają się skuteczne w takim zakresie i w taki sposób, jaki wynika z ich treści, z chwilą ogłoszenia, a jeżeli ogłoszenia nie było – z chwilą podpisania sentencji. Wymaga podkreślenia, że w literaturze nie ma jednolitości poglądów co do sposobu rozumienia pojęcia

skuteczności postanowienia na gruncie art. 360 k.p.c. Część autorów uważa, że obejmuje ona wykonalność postanowień, inni zaś twierdzą, iż art. 360 nie odnosi się do kwestii wykonalności postanowień, którą według ogólnych zasad należy rozumieć jako możliwość przymusowego wykonania orzeczeń sądowych. Drugie stanowisko jest bardziej uzasadnione, gdyż – jak wskazano – pojęcie wykonalności orzeczeń wiąże się z inną funkcją niż ich skuteczność. Wykonalność orzeczeń sądowych jest przy tym związana generalnie z ich prawomocnością, a wykonaniu jako nieprawomocne podlegają te orzeczenia, które są zaopatrzone w rygor natychmiastowej wykonalności. Prawodawca wyraźnie te pojęcia odróżnia; przykładowo, w art. 388 k.p.c. odróżnia się wstrzymanie wykonalności zaskarżonego orzeczenia (art. 388 § 1 k.p.c.) od wstrzymania skuteczności zaskarżonego orzeczenia niepodlegającego wykonaniu (art. 388 § 4 k.p.c.). W konsekwencji należy przyjąć, że art. 396, który ma niewątpliwie zastosowanie w odniesieniu do postanowień określonych w art. 360 k.p.c., dotyczy przede wszystkim postanowień, które stają się skuteczne, mimo że nie są prawomocne. (...)

Sąd wydał postanowienie, w którym orzekł o wstrzymaniu wykonalności postanowienia o zabezpieczeniu, co nie decyduje jednak o jego charakterze. Rozstrzyga o nim przedmiot postanowienia o zabezpieczeniu, którego dotyczyło postanowienie wydane na podstawie art. 396 k.p.c. Sąd Okręgowy zabezpieczył powództwo przez zakazanie zbywania składników majątkowych, nakazanie uzyskiwania zgody sądu na dokonywanie czynności prawnych na kwotę powyżej 50 000 zł i wpisanie do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu o rozwiązanie spółki oraz wskazanych sposobach zabezpieczenia. Postanowienie to nie podlegało zatem wykonaniu w tym znaczeniu i nie miało charakteru, który zezwalał na wstrzymanie jego wykonalności. Postanowieniem z dnia 4 lipca 2008 r. Sąd Okręgowy orzekł zatem o wstrzymaniu skuteczności zaskarżonego postanowienia. Wymagało to dokonania oceny, czy na tego rodzaju postanowienie przysługuje zażalenie. Jak podniesiono, powinna być ona dokonana przy zastosowaniu art. 394 § 1 k.p.c., zgodnie z którym na tego rodzaju postanowienie zażalenie nie przysługuje. Sąd Okręgowy zasadnie odrzucił zatem zażalenie na postanowienie z dnia 4 lipca 2008 r. Zażalenie na to postanowienie, które rozpoznał Sąd Najwyższy, było ze wskazanych przyczyn

pozbawione uzasadnionych podstaw i podlegało oddaleniu na podstawie art. 394¹ §
3 i 398¹⁴ k.p.c.